ԺԳ. ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 104 | ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, 1900 | 15 ՐԱՄԱԶԱՆ, 1317 | 4 ՔԵԱՆՈՒՆԻ ՍԱՆԻ, 1316 | 16 ՅՈՒՆՎ. 1900 (Ն. Տ.)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԽԻԿ

Պոլսոյ համար { Տարեկան 70 դրշ. Վեցամսեայ 35 „
Գաւառներու համար { Տարեկան 90 „ Վեցամսեայ 45 „ Եռամսեայ 23 „
Արտասահման { Տարեկան 23 Ֆր. Վեցամսեայ 12 „

Նամակ կամ ոեւէ զրութիւն պէտք է ուղղել Տնօրինութեան:

ԾԱՂԻԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ

«زاغك» ارمنيجه يومى وسياسى غزته
مطبعه و اداره‌خانه‌سى
غلطه‌ده حمدى پاشا خان

Կ. ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա,
Համտի-բաշա խան

Rédaction du Journal Arménien
„DZAGHIK"
Galata, Pérchémbé-Bazar
Hamdi-Pacha Han

20 ՓԱՐԱ — ՏՆՕՐԷՆ Ռ. ՍԱԳԱԵԱՆ — 20 ՓԱՐԱ

ՈՂՋՄՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿԵՂԾԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Եւ եղեւ զի խօսեցաւ զպիրն Զարմայր, հինի եւ նորի յաւիտենական կարծեցեալ պայքար մը յուշելով։ Չէ՛, ո՛վ զպիրդ դու, հինի եւ նորի տիրացուական պայքարը չէ որ կը մղուի, այլ ողջմտութեան եւ կեղծաւորութեան։ Ողջմտութիւնը մեր քովն է ձեր իսկ բառերով, քանի որ դուք ալ ցաւով կը գատապարտէք մեկ երկու երիտասարդ Սրմաչեաններու ոչ—չրջնտայեցութիւնը, իսկ կեղծաւորութիւնը՝ ձե՛ր քով, քանի որ ձեր ամենազուկ ոգին չափէն աւելի կը պղպայ սա մեկ քանի տողերուն մէջ, որ ձեր յօդուածի բուն առանցքը կը կազմեն. «Եւ ուրիշ տեղական թերթի մը մէջ,—զոր առուզայնելու արուեստակեալ անյաջող ճիգեր կ'ըլլան»։ Զար նախանձու թոյնն եղող այս մեկ քանի տողերը, որք անշուշտ թելադրուած են ձեզ, քշելու համար, կ'արժէ՞ր որ ճշմարտութիւնն այդքան չիլ տեսնէիք։ Ինչո՞ւ չէք յիշեր, ինչ անուն կուտար ձեզ այն խմբագրապետն, որոյ առ ոտս մարդկացաք, եւ ինչո՞ւ կը մոռնաք նաեւ այն անձն որ շարունակ կը պաշտպանէր զձեզ այդ անուանակոչութեան դէմ եւ ոչու զէմ սակայն սկսայ կը ցուցնէք հիմա թուքերէն առած մը կայ, որ ճի՛շտ կը պատշաճի ձեզ, զոնէ զա՛յն յիշեցէք։

Դանք հիմա բուն խնդրոյն, մեք բացայայտ կ'ըսենք թէ Տ. Մուշեղի պէս մեկ քանի վարանամիտ վարդապետներու չի վայլեր հրապարակաւ յանդիմանել այնպիսի խնդիրներ՝ որք պարզամիտ ժողովուրդը դայթակղեցնելէ զատ ոեւէ օգուտ չեն կրնար ունենալ, մանաւանդ հիմա, երբ ժողովուրդը հանդարտութեան եւ մտամիտման պէտք ունի։ Այո՛, կը գատապարտենք այն արուեստակեալ ճիգերը, զորս վայրապար կը թափեն, մամիա՛ն իրենց անուան չուրջն աղմուկ յարուցանելու եւ ձրի ժողովրդականութիւն չահելու համար։ Դայթակղեցնելէ զզուշանա՛ն, այս չէ՞ Ցիաուսի մեծ պատուէրը, զոր սակայն չուտ կը մոռնաք իբրեւ մոռացկոտ զպիր։ Հայր Եղիշէ Դուրեանի այն տողերը զորս իբրեւ ծանօթութիւն յառաջ բերած էք, այն է. «Բարեպաշտ կին մը կորսնցուցած է իր հաւատքը, լսելով կը՝ասուրէ մը թէ Աւետարանի ոգեաթ Դաշրոսը առակաւոր կամ ստեղծական դէմք մ'է, եւ ոչ թէ իրապէս ապրած մարդ մը», չե՞ն բաւեր ձեր լեզուն ալ զսպելու ա՛նոնց դէմ որք ճշմարտութեան ջատագով կը հանդիսանան, բողոք բանալով թէ՝ անոնց դէմ որք կրօնապէս կը դայթակղեցնէին ժողովուրդն եւ թէ՝ անոնց դէմ, որք գրական սրամտութիւն ծախելու ձեւին տակ, խենչական մահ մը կը հոչակեն իրենց ամէնէն անուշ մահը։

Այս յարուցեալ ընթացքը չենք սիրեր, ձեր իսկ բառերով, ոչ միայն որովհետեւ մեր ժողովուրդը այդ գրութիւններուն բուն ոգին կը հասկնայ ու կը դայթակղի, այլ եւ ձեզ նման չարամիտ մեկնիչներու տակի կ'ընծայէ հրապարակ դալու եւ վնասակարն իրենց՝ օգտակար ցատագովելու Զէ՛, հանրային ողջմտութիւնը մեկ քանի Սրմաչեաններու հետ չէ՛, եւ չի կրնար ըլլալ, ցորչափ անոնք նպատակ չունենան եկեղեցւոյն իրական օգուտն ու շահը, ցորչափ չրջահայեաց չըլլան։

Ձեզ խորհուրդ կու տամ որ նոր, 20րդ դարուն առթիւ Վիլհէլմ Կայսեր արտասանած ճառն անգամ մ'ալ կարդաք, որու մէջ այդ ահեղ Վեհապետը, հզօր զօրութեանց վրայ կրթնած ըլլալով իսկ, ինքզինք չատ փոքր կ'զգայ Աստուծոյ զօրութեան առջեւ, ըսելով. «Գերմանիա ամէնէն աւելի պարտի երախտագէտ ըլլալ Աստուծոյ, զի անոր կը պարտի իր արդի մեծութիւնը»։ Տեսէք, հզօր կայսր մը ինչպէս կը մարդէ իր ժողովուրդը աստուածպաշտութեան մէջ։ Գերմանիոյ մեծութիւնը ո՛չ վառօդին կը վերագրէ, եւ ո՛չ ալ Բրուրի մահաբերիւ թնդանօթներուն։ Աստուծոյ ժողովուրդը մարդելու եղանակը։ Սկեպտիկեան եւ դայթակղիչ դաղափարներ տարածելով, խենչութեան ու ցոփութեան պատկերներ հրատարակելով, մարդ չի կրնար ծառայել ո՛չ ժողովրդեան հոգեկան պէտքերուն եւ ո՛չ ալ անոր գրական ճաշակին, հասկցա՞ք։

Եւ Բարդէն Վրդ.ի եւ Մուշեղ Վրդ.ի ձեռնարկներն ինչո՞ւ իրարու հետ կը չփոթէք։ Առաջինը ձեւին մէջ սիրալ քայլ մը առաւ, ապա թէ ոչ՝ կը դովինք իր զորովտա սիրոյ, որ գիտցաւ խանդաղատիլ Մշեցի պանդուխտներու լքեալ այրիներուն վրայ, բայց այդ պանդուխտներուն զորովը զրդռելու համար իրենց լանդաբնակեալ այրիներուն վրայ, ամուսնալուծութեան սպառնալիքը բանաւոր միջոցն է։ Ո՞չ ապաքէն չատ մը հեռաւոր քաղաքներէ չատ մը Մշեցի պանդուխտներ արձագանդ տուին թէ՝ իրենք կատարած են ու կը կատարեն իրենց ընտանեկան պարտականութիւնները, որով այլ եւս տեղի չեն թողուր այդ սպառնալիքին գործադրութեան։ Իսկ Մուշեղ Վրդ.ին յուղած խնդիրը բոլորովին տարբեր է, լո՛կ դայթակղեցուցիչ հանդամանք ունի, եւ կրնայ միամիտ ժողովուրդը մոլորեցնել, Հայր Եղիշէ Դուրեանի յիշած դայթակղեալ կնոջ պէս։ Ասոր համար է որ կը գատապարտենք ու պիտի գատապարտենք այդ տեսակ անհարկի հրատարակութիւնները, փորձուած նորութիւնները։ Բարէ՛, իրաւունքն մոռացկոտ է՝ք, կամ զոնէ կարդալու սովորութիւն չունիք։

Հայ եկեղեցւոյ բարձրատիճան եպիսկոպոսներէն մին ալ չատ աչխատած է պանդխտութեան չարիքին առաջքն առնելու, թէ՛ իր եպիսկոպոսութեան եւ թէ պատրիարքութեան օրով, բայց այսպիսի յախուռն փորձեր փորձելու, ամուսնալուծական սպառնալիքներ հրապարակ նետելու եղանակը չէ ընտրած, այլ անտեսական եւ ընկերաբարոյական յորդորը փորձած է։ Այո՛, ոչ ոք չէ գատապարտենք արդիւնքը, երբ պատճառը մեք իսկ տուած ենք, վասն զի Մշեցիներն ու այլ տեղացիներն, որ բացակայ են այսօր իրենց ընտանեաց ծոցէն, չատուց վերադարձած պիտի ըլլային իրենց ընտանիքներուն քով, եթէ վերջին դրամական տագնապները իրարու չյաջորդէին։ Բանի որ ճշմարտութիւնն այս է եւ քանի որ մեզ հետ խոստովանելու քաջութիւնը չունիք, զոնէ այսպիսի պարագաներու մէջ աւելի լաւ է ձեզ համար լռեր։ Դո՛ւք որ զորովի վայրէն ապացոյցներ տուած չէք, ի՞նչպէս կրնաք զորովոյ սիրտ ունենալ ժողովրդին համար։ Ժողովուրդը կտաւին լաւութիւնը եղերքէն ճանչնալու կերպը քաջ գիտէ, սիրելի զպիր, որ ձեր սիրական վարդապետները ջատագովեմ ըսելով, ընդհակառակն բարոյապէս ոսկանած է՛ք զանոնք ձեր ողորմելի փառասիրութեամբ։ Նորէն կարդացէք Հայր Դուրեանի ծանօթութիւնը։

ԽԱՐԱԶԱՆ

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Կատարուած ընդհանուր վիճակագրութեան մը համաձայն, Թուսերը կ'աչխատին տարին 267 օր, Անգլիացիները՝ 298, Սպանիացիները՝ 290, Աւստրիացիները՝ 295, Իտալացիները՝ 298, Պաւերիացիները՝ 300, Սաքսոնիացիներն ու Ֆրանսացիները՝ 301, Զուիցերիացիներ, Դանիացիներն ու Նորվեկիացիները՝ 303, Բրուսիացիները՝ 305, Հոլանտացիներն ու Հիւսիսային Ամերիկացիները՝ 308, վերջապէս Հունգարացիները՝ 312 օր։

ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱՑՈՅՑ
ԵԴԵՍԻՈՅ ԳԱՒԱՌԻՆ

(1 ՅՈՒՆՎ. 1899—1 ՅՈՒՆՎ. 1900)

Ժողովրդի մը իմացական կացութեան ամէնէն հարազատ պատկերը՝ անոր Կրթական վիճակագիրն ըլլալով, շահեկանութենէ զուրկ չենք համարիր «Մաղիկ»ի հաղորդել Եդեսիոյ գաւառի սահմանին մէջ գտնուող Ազգ. վարժարաններու, Երկսեռ ուսանողներու, Ուսուցիչներու, Եկեմտքի եւ ուրիշ պարագաներու մասին հաւաքեալ ամփոփ վիճակացոյցը՝ իր յարակից ծանօթութիւններով։

ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐ			ՈՒՍՈՒՑԻՉՔ			ԱՇԱԿԵՐՏՔ			ԱՄՍԿ. ԾԱԽՔ		ՏԱՐԿ. ԾԱԽՔ	
Տեղ	Հաստատութիւնք		Ազգ.	Օտար	Դուռմար	Մանչ	Աղջիկ	Դուռմար	Ազգ.	Դուռմար	Ազգ.	Դուռմար
Եդեսիա	Ազգ. վարժ.		6	16	1824	665	475	1140	10	2	21885	4440
»	» Որդանոց		—	2	370	66	—	66	2	—	—	—
Կարմանդ	» վարժ.		—	2	260	115	—	115	2	—	—	3120
Սեւերէկ	»		1	2	105	85	83	168	1	—	—	1260
Պիրէճիկ	»		—	1	125	60	—	60	1	—	—	1500
Նէրզիլլ	»		—	1	93	18	13	31	1	—	—	1100
Լէնէէ	»		—	1	100	42	—	42	1	—	—	1200
Ճիսմէն	»		—	1	120	40	—	40	1	—	—	1440
			7	26	2997	1091	571	1662	19	—	—	35945

ՁԱՆԱԶԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1. Գտնուած 1091 մանչ ուսանողներու 831ը՝ Մաղկոցի, 260ը՝ Նախակրթութեան Տարրական, Միջին եւ Բարձրագոյն դասարաններու համապատասխան վիճակ ունեցողներ են։ 691 աղջիկ ուսանողներու 389ը Մաղկոցի, 182ը՝ Նախակրթութեան Տարրական, Միջին եւ Բարձր. դասընթացքներու համապատասխան վիճակ ունեցողներ են։

2. Կրթական ծախքերու աղբիւրներն են՝ Եկեղեցիի անտուկներ, Գանձանակներ ու աշակերտներու թոշակներ։ Միայն Եդեսիոյ մասին՝ առժամեայ կերպով մասնաւոր բացառութիւն մը կայ. տեղւոյն Ազգ. վարժարաններու տարեկան ծախքին 1/2ը աշակերտներու թոշակներէ ու 3/4ը մարդասիրական նպաստներով կը հոգացուի երեք տարիէ ի վեր։ Ասոր չնորհիւ՝ բաղդատմամբ հնագոյնին՝ տեղական վարժարանները կրցած են քիչ չատ բարւոքուած դրութեան վերածուիլ, եւ անշուշտ տակաւին կը կարօտին աւելի զոհողութեանց ու նորադոյն բարւոքումներու, որպէս զի սուաւել կամ նուազ համապատասխանեն ներկայ—20երորդ դարամուտի—ժամանակին պահանջումներուն։

3. Վիճակացոյցով ներկայացուած ուսանողներէն զատ 438 (238ը մանչ՝ 200ը աղջիկ) ուսանողներ եւս՝ քաղաքիս մէջ կը յաճախեն ուրիշ դպրոցներ, հետեւեալ ստորաբաժանումներով. 57 մանչ՝ Հայ-Հռոմէական դպրոցը, 51 մանչ՝ Թաղի մէջ անձի մը կողմէ բացուած դպրոց մը, 130 մանչ եւ 200 աղջիկ՝ օտար որբանոցներու պատսպարեալներէն՝ Հայ-Բողոք. դպրոցը, որ Եդեսիոյ երկաթ ուսանողներու թիւին վրայ բարդուելով՝ քաղաքիս հայ ուսանողաց թիւը կը բարձրացնէ 1,644ի, եւ գաւառիս ուսանողներու ընդհանուր թիւը՝ 2,100ի։

4. Քաղաքիս Ազգ. Որբանոցին ծախքը՝ կը հոգացուի Ազգ. Պատրիարքարանի եւ մասամբ ալ տեղացի աղջայիններու նպաստներուն չնորհիւ։

5. Ներկայ Կրթական վիճակացոյցը բաղդատելով նախընթաց 1—2 տարիներու կրթական վիճակին հետ, գրէթէ նոյնը կը գտնենք՝ այլեւայլ թեմերու մասին ալ. բացառութիւն ըլլալով Սեւերէկ գիւղաքաղաքը, որ ինչ ինչ անձկութիւններու, բերմամբ՝ մէկ կամ երկու տարիէ ի վեր կրթական գործին մէջ զգալապէս՝ գրէթէ 75% յետադիմած է՝ համեմատութեամբ իր մասաւոր անցեալին։

6. Թեմերէն կան տեղեր, ինչպէս Օչին եւ Մսեղին գիւղերը, որոնք երբեմն ունեցած են դպրոց, ու հիմակ չունին, տիրող աղքատութեան պատճառաւ։ Գիւղեր ալ կան՝ ինչպէս Հօտրո, Կեսարիա, Մէզիրէ, Խորզոն, Պէսու եւն. որոնք իրենց բնակիչներուն նուազութեան պատճառաւ մինչեւ հիմա ընաւ դպրոց ունեցած չեն, ու ո՛չ ալ կրնան ունենալ։ Միակ հնարաւոր քանը՝ կեդրոն գիւղի մը մէջ դպրոց մը բանալ՝ ու զանազան գիւղերու հայ աղաքը հոն մակաղելն է։ Բայց այդպիսի դպրոց մը գիշերօթիկ ընել հարկ պիտի ըլլար, այնչափ հեռու են գիւղերն իրարմէ։ Սակայն գիւղային գիշերօթիկ դպրոցի մը ծախքը ուրկէ՞ պիտի կրնայ հայթայթուիլ. ահա խնդիր մը, որուն վրայ ո՛րչափ մտմտանք ա՛նչափ ջուրը կ'իյնայ այդպիսի դպրոցի մը բացման հաւանականութիւնը, որ պարզապէս փրկարար պիտի ըլլար՝ վարժարանի երես չտեսնող եւ կորսուելու դատապարտուած կարգ մը գեղջուկ ու խեղճուկ հայ տղաքներու համար։

Եդեսիա — Դ. Կ. Ռ.

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

«Քաղաքակրթութիւնը ծնաւ ցսրեցնի հասկ մ'ի ձեռին։»

Մարդուն՝ որ տիեզերքի վրայ երեւնալէն ի վեր մտնելու կենսական պէտքին գատապարտուած է՝ գործունէութեան առաջին խթանն եղած է անօթութիւնը. մերկ անդէն, անպատսպար, իր առաջին ընազդն ուտելու եւ կշտանալու գոհացումին դրդած է զինքը։ Անօթութիւնը՝ գոյութեան պայմաններն երաչխաւորող ամէն ջանքերու մեկնակէտն եղած է, որովհետեւ, ան է որ մարդը կը պարտաւորէ դուրս ծռել աչխատութեան,—առանց որուն չկայ յառաջդիմութիւն աչխարհի վրայ։

Երկրագործութիւնը գոյութիւն չունէր մարդկային ընկերութեան ծագման առաջին տարիներուն։ Մարդիկ նախ վայրենի վիճակի մէջ, որսորդութեան, ձկնորսութեան արդիւնքովը եւ երկրին ինքնակ պտուղներովը կը սնանէին, եւ շատեր ալ այս պատճառաւ թափառաշրջիկ կ'ապրէին։ Երկրագործութիւնն ա՛յն ատեն միայն ծընաւ՝ երբ մարդկութեան աճումն ու բազմացումն սկսաւ այլ եւս խոստանակ համեմատիլ բնական բուսաբերութեան հետ։

Ամէն ինչ փոխուեցաւ երկրագործութեան երեւումովը։ Մարդիկ կամաց կամաց թողուցին թափառաշրջիկ կեանքը՝ իրենց արդասաւորած հողերուն վրայ հաստատուելու համար. գաղթականութիւններ, քաղաքներ, ընկերութիւններ հաստատուեցան. քաղաքակրթութիւնը ծընունդ առաւ ու զարգացաւ, հարստութիւնը բազմացաւ, չքաւորութեան յաջորդեց քիչ թէ չատ բարգաւաճում մը, եւ վերջապէս, տգիտութեան տեղ գիտութիւնը տիրապետեց։ Ճարտարարուեստն ու վաճառականութիւնը միանգամայն կը հաստատուին երկրագործութեան հետ՝ որ կերպափոխելի կամ փոխանակելի նիւթերուն ամէնէն մեծ մասը կը հայթայթէ անոնց։ Այն ատենէն, մարդկային չահարեր գործունէութեան սոյն երեք գլխաւոր ճիւղերը՝ փոխադարձ գործակցութիւն մը կ'ընծայեն իրարու, եւ անոնցմէ մէկը միւսներէն ստորադաս նկատելը՝ պարզ տխմարութիւն մըն է. գիտութիւնը, գրականութիւնը եւ գեղարուեստն աւելի՛ կը կատարելագործեն ու կը սիրցնեն զանոնք մեզի։

Սակայն՝ երկրագունդի ամէն մէկ կէտին վրայ՝ օդերեւութաբանական եւ երկրաբանական պայմանները նոյն չըլլալով, երկրագործութիւնն ու հետեւաբար քաղաքակրթութիւնը հաւասարապէս մուտք գտած չեն բոլոր երկիրներու մէջ։—Արդէն գիտենք որ ընութեան դէմ մղած պայքարներու մէջէն, մարդ ամէն ժամանակ յաղթանակով դուրս չելլեր։—Բաւ այսմ բնական պայմաններուն հանդէպ, թափառաշրջիկ ցեղերը ընակութիւն կը հաստատեն այնպիսի տեղուանք՝ որ բարեխառն կլիմայ մը եւ բարեբեր հող մ'ունենն,—ո՛չ թէ հիւսիսային կամ հարաւային կլիմաներուն տակ, ո՛ւր ցրտութեան կամ ջերմութեան երկու ծայրերն անկարելի կը դարձնեն մշակութիւնը, եւ ո՛ւր՝—դարմանալի չէ անշուշտ ըսել,— Ի. դարու քաղաքակրթութեան արշալոյսը ծագած ատեն կը գտնուին տակաւին վայրենի, կէս-վայրենի ու վաչկատուն ժողովուրդներ, որք առաջին մարդերը կը յիշեցնեն։

Միջին, բարեխառն երկիրներու մէջն է ուրեմն որ երկրագործութիւնն աղատ մուտք ունեցած է. մարդիկ որով տեղը հաստատուած են, եւ վաճառականութիւն ու ճարտարարուեստ հոն սկսած են երեւիլ։ Քաղաքակրթութիւնն արդիւնք է բարեխառն կլիմաներու տակ ապրող ժողովուրդներու զարգացմանը. մշակութեան յարմար հողերու վրայ ծնած է ան։

Երկրագործութիւնը, ըստ ամենայնի, ազգի մը հարստութեան, քաղաքակրթութեան եւ ճակատագրի մասին մեծ դեր կը խաղայ։ Կ'ուզէ՞ք ապացոյց.—Թղթատեսէ՛ք պատմութիւնը։ Հռոմ իր երբեմնի փառքը կը պարտի երկրագործութեան, եւ երբ կ'արհամարուի երկրագործութիւն, Դշխոյ քաղաքն ալ կը տեսնէ իր վերջին օրերը։ Կինկինատոսի եւ իր աւանդական արօրին պատմութիւնը կը հաստատէ թէ Հռոմ իր փառքի օրերուն ո՛ր աստիճան յարգ կ'ընծայէր երկրագործութեան։—Կինկինատոս երբ իշխանապետ կ'ընտրուի, նուիրակները դաչտին մէջ իր արօրին կրթնած կը գտնեն զինքը, մինչ նա իր ձեռքովը կը հերկէր իր արտը։ Ծերակոյտի պատգամաւորներու հրաւէրին անսալով, մեկնած պահուն՝ Կինկինատոս իր կնոջն ըսաւ.—«Շատ կը վախնամ, իմ սիրելի Ակիլիսա, որ այս տարի մեր արտը լաւ հերկուած չըլլայ։»

Ներկայ ժամանակիս համար, Ամերիկա է որ ձեռնարկողի իր յատկանշական ոգիովը, համեմատարար ամէնէն յառաջդիմական ու անտեսագիտական նախանձելի վիճակն ունի։—Երբոյայէ աւելի՝ գիտութեան եւ ճարտարարուեստներու վերջին կատարելութիւններովը զինուած՝ իր ընդարձակ երկրագործութեան, հսկայ վաճառականութեան եւ ներքին ընկերական ու աչխարհագրական լաւ կազմակերպութիւնը չնորհիւ, գերագոյն զարգացումի մը տիրացած է ամէն կերպով։

Դպրեվանք — Մ. Ճ. ՃԷԶԱՅԻՐԼԵԱՆ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀԱՐԱՒ-ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

ԺԱՄԱՆՈՒՄ Լ.ՈՐՏ ԲՈՊԷՐՅԻ

Տրնօղար-Բաալ շոգենաւով ի Բէրբա-ուն ժամանեցին Լորտ Բոպէրց, Լորտ Քիչ-նէր եւ Սպայակոյտի անդամք, ինչպէս նաեւ վիցէրոյզ զօրաբաժնին հրամատար Զօր. Քէլլի-Քէննի։ Լորտ Բոպէրցի սպա-յակոյտի անդամներն են հետեւեալք. Զօր. Բրիդիմէն, Գնդ. Տաուն, հաղարապետ Քաուան, հարիւրապետ Ուօղբրիճիւս, հա-զարապետ Հէնսըրսըն, հաղարապետ Հիւմ, հաղարապետ Կօրինճ, հրամատար Ֆօրդէս-քիւ (նաւային խորհրդական Լորտ Բո-պէրցի), հարիւրապետ Լորտ Հէրպէրդ Սքօդ, հարիւրապետ Լորտ Սգէրլինկըն։

ԼԷՏԻՍՄԻԹԻ ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

Զօր. Պուլլը առ պատերազմական նա-խարարն ի Լոնտոն.—«Թրանսվալանցհեռա-գիր մը կ'ըսէ թէ Ցնվ. 6ին Լէտիսմիթի առ-ջեւ թշնամւոյն կորուստն է 4 սպաննուած եւ 15 վիրաւոր։ Բայց ասիկա բոլորովին սխալ է։ Բնիկները կը հաւատան թէ պո-էրական մէկ զօրախմբի մը կորուստն է միայն 150 սպաննուած եւ վակոններով լեցուն վիրաւոր։ Օրանժեան Պօէրներուն կորուստներն ամէնէն աւելի ծանր են։ Թրանսվալանք կուռոյն է'ն վտանգաւոր տեղերը դրած էին զանոնք։»

ԼԷՏԻՍՄԻԹ, Ցնվր. 8.—«Պօէրք այսօր ընդհանուր յարձակում մ'ըրին։ Թշնա-մին որ Դուկէյա գետին երկայնքը զանուող զօրախմբերէն բաղմաթիւ զօր-քեր ընդունած էր, արշալոյսէն առաջ յարձակումն սկսաւ, եւ մութէն օգուտ քաղելով սողոսկեցաւ մինչեւ Կեսարու Բանակատն եւ Ուէկլն Հիլ։ Այս վերջին գիրքը բռնած էր Մանչէսթրեան զօրա-գունդը։ Քանի մը ժամուան գիրկընդխառն կռուէ մը հաք յարձակումը վտանգաւոր թշնամին ծանր կորուստ ունեցաւ։»

ՖՐԻՐԻ ԲԱՆԱԿԵՏՂ.—«Պուլլըի բա-նակատեղին մէջ մեծ ողեւորութիւն առաջ բերաւ Սըր Ճորճ Հուայդի հեռագիրը, որ պօէրական ճախողուածը կը պատմէր։ Բը-ըիւկէր նախագահ պօէրական բանակատ-ղին հարցուց թէ ինչո՞ւ չարունակ Լէտիս-միթի վրայ յարձակում չըլլար։ Զօր Ժուս-պէռ պատասխանեց.— «Որովհետեւ շատ մարդ կորսնցնելու հարկ կ'ըլլայ»։ Բրիւ-կէր նախագահ ասոր վրայ հեռագրեր է թէ Օրանժեան Պօէրներն առաջ բշելու է։ Խօսքը մանկ ըրին եւ ըստ այսմ յարձակեցան։ Բրիւկէրի ասուած խոր-հուրդն օգտակար եղաւ, որովհետեւ Օ-բանժեանք յաջողեցան բլուր մը բռնել, մինչդեռ Թրանսվալանք քաշուեցան Զօր. Հուայդի կողմնակի յարձակման առջեւ։ Օրանժեանք իրենց բռնած գիրքը քաջա-բար պաշտպանեցին, մինչեւ որ անգլիա-կան սուրհներուն չդիմանալով փոսն լնկան։ Այս գործէն կը հաստատի թէ երկու զինա-կիցք կրնա՞ն պիտի ունենան իրարու հետ։— Պօէրներուն կողմէ Ուսպուլլանա բլուրին վրայ անհնազանդ ծանր թնդանօթն արշա-լոյսէն ի վեր կրակ առած է։ Պահակազօրք պիտի կրնան դեռ զիմանալ։»

ՏԸՐՊԱՆ. — «Հաղար երկու հարիւր Հեղիկ ծառաներ երէկ գիշեր (Յունվ. 9) Զօր. Պուլլըի բանակեղը մեկնեցան։ Ի-բենց մեկնումի ընդհանրապէս ցաւ կուտայ թէ կռիւը պիտի վերսկսի»։

ՊՕԷՐԵ Ի ՍԳՕՐՄՊԷՐԿ

ՄՕԼԴԷՆՕ, Ցունվ. 9. — «Այս առաւօտ կանուխ բաղմաթիւ զինուորք Սգէրքս-դրուպ մեկնեցան երկու պաշտօնավ, Մօլ-դէնոյի ջաղացքներուն ալիւրն աղտելու եւ այս առթիւ պօէրական գիրքերը գի-տնալու ի Սգօրմպէրկ։ Լուր կար թէ Պօէրք դարձած են Սգօրմպէրկը, բայց մեր զին-ուորք տեսան որ Պօէրք երկու մղոն տեղ տարածուած են մեծ ուժով։ Ամրաշէն զօ-բաց խումբ մը ուշի ուշով դիտեց պօէրա-կան գիրքը։ Քանի մը հարուածներ միայն փոխանակուեցան։ Անգլիացիք քաշուեցան, Պօէրներուն գիրքը ճչգելէ հետ։

ԲԷԲԴԱՈՒՆ. — Ցարդ ո եւ է կասկա-ծելի բան գտնուած չէ Պունտարթի մէջ։ Բայց դեռ բաւական ժամանակ պէտք է չոգենաւուն բոլոր ապրանքներն աչքէ անցընելու համար։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Թէեւ միջազգային դիւանագիտութեան աւանդութիւնը կը պահանջէ որ Տէրու-թիւնէ մը ուրիշ Տէրութեան զրկուած Մա-նուցագրին Մանուցագրով պատասխանուի, Անգլիա տակաւին Մանուցագիր զրկած չէ ի պատասխանի Գերման Մանուցագրին որ կը բաղքէր Անգլիացի նաւապետնե-րուն կողմէ Գերման նաւերու դրաւման դէմ, այլ բիրտացի զեկուցումներ միայն ըրած է Լոնտոնի Գերման դեսպանին մի-ջոցաւ։ Գերմանիա յայտնապէս բարեկա-մութիւն կ'ընէ չսպասելով որ Անգլիա ան-պատճառ դրաւոր Մանուցագրով մը պա-տասխանէ, այլ զոհ մնաց առ այժմ բերա-նացի պատասխանին։ Անգլիա պատաս-խանած ալ չէ թէ Պունտարթի Բորդուկէզ Ջուրերուն մէջ բռնուեցաւ թէ ոչ։

—Կ'ըսուի թէ անգլիական զրահաւոր մը Սաէնի առջեւ դրաւեր է աւստրիական չոգենաւ մը, որ ալիւր կը տանէր Արե-ւելեան Ափրիկէ։ Եթէ Արեւելեան Ափրիկէ ըսելով Տէլակոա ծոցն հասկցուի, դիւրին է դիտնալ թէ պօէրական բանակն ինչ-պէս հարկ եղած պէտքերը կը հոդայ չէ-ղոք երկիրներէ։

— Վիեննայի թերթերը կ'ըսեն թէ Պունտարթի մէջ գտնուող ճամբորդներէն երկուքն Աւստրիայի զինուորներ են, որք պօէրական բանակին համար զինուորա-գրուած են։ Սանցմէ մէն կուսակալ Մայէր կրթուած է Վիեննայի զինուորական վար-ժարանին մէջ եւ տարի մ'առաջ հրաժա-րած էր հետեւակազօրաց առաջին տեղա-կալի պաշտօնէն։ Կարող եւ ճարտար սպայ մ'է։ Միւսը, Վիքտոր Շէյ, կալուածատէր մ'է, որ հինգ տարի առաջ Հուսարներու գունդին մէջ կը ծառայէր։ Ուրեմն, կ'ը-սեն անգլիական օրագիրներ, ինչո՞ւ կը պոռչտան Պերլինի մէջ թէ նաւերու վրայ խուզարկութիւն կը կատարուի։

—Գերման զրահաւոր Տայչլանտ Սին-կալուրէ Թէօմսօ մեկներ է, անկէց ա-րեւելեան Ափրիկէ երթալու համար։

—Լոնտոնէ հեռագրուեցաւ ի Նիւ Եորք թէ Անգլիա ամերիկեան դրաւեալ նպա-րեղէններն ազատ թողած է։

—Բարիզի օրաթերթերուն մէջ հրա-տարակուեցաւ երկրորդ նամակ մը Գնդ. Վիլլո

օր — կրնայ իր ներքին բերքերով ապրիլ։ Գերմանիա կրնայ ապրիլ երեք հարիւր տասն եւ մէկ օր։ Իտալիա՝ երկու հարիւր ութսուն եւ ինն օրուան ապրուստ կրնայ ունենալ, Սպանիա կրնայ դիմանալ մինչեւ երկու հարիւր ութսուն օր։

Գալով Մեծն Բրիտանիոյ, նա միայն հարիւր ութսուն եւ եօթն օր կրնայ դիմանալ. ուստի նա կախում ունի իր գաղութներէն եւ օտար եկիրներէ գալիք պաշարներէն։

ԿԱՂԱՆԴԻ ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Թագաւորներու տօնը Ֆրանսայի մէջ մեծ ժողովրդականութիւն ունի. ամենահասարակ ընտանիքներու մէջ իսկ այդ տօնը կը կատարուի։ Աւանդական կարկանդակը կը կտրեն որուն մէջ նախապէս ո եւ է փոքրիկ առարկայ մը (դրամ, արձանիկ մը եւն.) դրուած կ'ըլլայ. ճաշէն անմիջապէս յետոյ, աղանդերի ժամանակ կարկանդակը կը բաժնեն սեղանին ներկայ գտնուողներուն։ Պահուած առարկան որու բաժնին մէջ որ գտնուի, այն իշխան կամ իշխանուհի կ'անուանուի—ընտանարար ըստ սեռին—եւ իրեն համար կ'ընտրէ՝ ներկաներու մէջէն, իշխանուհի մը կամ իշխան մը, եւ այդ ընտրութիւնը կ'ըլլայ համբոյրով մը։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ —Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ Պատրիարքարանի Ա. գործակատար Տէր-Ներսէսեան Տիգրան էֆ.ի հետ Կայս. Պալատ գնաց։ Ցեսոյ իր Բերայի բնակարանը վերադառնալով՝ զբաղեցաւ զանազան կողմերէ եկած գրութիւններու քննութեամբ։

—Իզմիրեանց յանձնաժողովոյ մատուցուած են ցարդ հետեւեալ երկասիրութիւնները՝ յառաջիկայ մրցման մասնակցելու համար։ Ա. Մրմրեան էֆ.ի Հայ Ա. միրաններու պատմութեան վրայ պատրաստած մէկ ձեռագիր ուսումնասիրութիւնը։ Բ. Ցոլհ. էֆ. Դաղտնճեանի՝ Եւդոկիոյ հայերուն գաւառարարքաին վրայ քննական երկ մը, որ մաս առ մաս տպուած է արդէն «Հանդէս Ամսօրեայ»ի մէջ։ Դ. Պր. Բժշկեանի շարականներու վրայ գրած մէկ հոգեբանական աշխատասիրութիւնը։ Դ. Մխիթարեան միաբանութենէն Հ. Գովրիկեանի մէկ ուսումնասիրութիւնը զոր գրած է Եվսեբեթուղոյոյ հայերուն վրայ։ Ա. սոնց վրայ աւելցնենք նաեւ «Լուսա» հանդէսին անօրէն խմբագրապետ Տ. Գիւտ քահանայի մէկ մեծ երկասիրութիւնը եւ Պրն. Վրդանէս Փափազեանի Հայ Բոյսերու վրայ պատրաստած մէկ ուսումնասիրութիւնը։ Թէ ասոնցմէ որոնք պիտի շահին Իզմիրեանց դրական յանձնաժողովոյ մրցանակները, առ այժմ չենք գիտեր, բայց ինչուան առ հարիւր վստահ ենք թէ Հայ Եկեղեցւոյ վրայ Տ. Գիւտ քահանային ըրած ուսումնասիրութիւնը մրցանակի արժանի պիտի դատուի։ Արդէն Տ. Գիւտ քահանայի մէկէ աւելի երկասիրութիւններն արժանացած են Իզմիրեանց կատակի մրցանակներուն։ Ասոր հետ մէկտեղ Դաղտնճեանի եւ Մրմրեանի գործերն ալ ոչ նուազ արժանի են վարձատրութեան։

— Ըստ հնաւանդ սովորութեան, այսօր Ազգային Հիւանդանոցի Որբանոցի աշակերտները Ն. Կայս. Վեհափառութեան ողջերգ մը կը մատուցանեն։ Այս ընտիր ուղերձ ճարտարօրէն եւ կենդկդիտապէս չարադրուած,—գրած է Ս. Ցակոբայ որբանոցի Օտմ. լեզու ուսուցիչ Պետրոս էֆ. Կարապետեան։

—Ուրբաթութեամբ կը յայտարարենք թէ Դաւորդիզի Թաղ. Խորհուրդն ու Հոգաբարձութիւնը փութացեր են 60ի չափ մանչ եւ աղջիկ տղոց հագուստ եւ կօշիկ բաշխել, խեղճ մանուկները ձմրան սաստկութենէն պահպանելու համար։

—Ազգ. Հիւանդանոցի յիմարարոյժ Տր. Մոնճէրի, նոյն հաստատութեան մէջ պատրաստուած խելագարներուն եւ անոնց հիւանդութեանց տեսակներուն վրայ վիճակագիր մը պատրաստած է, որմէ կ'երեւի թէ յիմարներուն համագումար թիւն է 282, որոնց 192ը՝ այր, իսկ 90ը՝ կին։

—Բերայի Թաղ. Խորհուրդը, Ամանորի առթիւ թաղին աղքատիկ տղայոց բաշխեց հագուստ եւ կօշիկ։

—Երեւանի թեմին առաջնորդական տեղապահ անուանուած է Տ. Սարքիս Արքեպիսկոպոս Պարզեանց։

ԳԱՒԱՌՆԵՐԷՆ. — Խասգալէ կը գրեն մեզ.—Այս տարի խիստ չքեղապէս կատարուեցաւ գիւղիս Ս. Ցակոբ եկեղեցւոյ տօնը։ Դեկտ. 17ին, Ուրբաթ, օրը ամրագրած էր եւ պարզ. բաղմաթիւ ձիաւոր հրաւիրակներ գացած էին Արմաշ, գիւղիս Առաջնորդ Դուրեան Գեր. Տ. Եղիշէ Սրբազանը հրաւիրելու՝ տեղւոյս եկեղեցւոյ տօնին առթիւ։ Ն. Սրբազնութիւնն արդէն իր փոքրիկ հօտին այցելելու համար մերթ ընդ մերթ կը զոհէ իր ծանրագրաղ օրերէն մի քանին։ Ուստի այս անգամ ալ իր հետ ունենալով գիւղիս այցելու հովիւ Տ. Արսէն Վարդ. եւ Տ. Թորգոմ Վարդ. Գուշակեանը, նաեւ բարեշնորհ Խաչատուր եւ Գերասիմ Սարկաւագները, նոյն օր ժամը ութին հասան գիւղս. լուսանգակ գիւղը շարժման մէջ էր։ ընդհանուր ոգեւորութիւն մը տիրած էր ամէն կողմ. թէեւ ճամբաներու տիղմէն եւ օդին ցրտութեան պատճառաւ տեսլի մօտէն չկրցանք դիմաւորել մեր սիրելի Առաջնորդը, սակայն հեռաւորութիւններու խուռն բազմութիւն մը խռնուած էր գիւղին ծայրը, եւ մայթերու եզերքները շատ մը մարդիկ կը շարուեցան։ Ն. Սրբազնութեան կառքը։ Երբ կառքի անիւներուն որոտընդոստ թաւալումը լսելի եղաւ՝ Ազգ. վարժարանի բակէն սկսան երաժիշտ աշակերտներ դաշնակները երգել. հոն հասնելով Սրբազան Առաջնորդը, սիրուն ժպիտով մը ողջունեց եւ բազմաթիւ երեւելիներէ շրջապատեալ ուղղակի գնաց Առաջնորդարան ուր վարժարանի աշակերտներէն մին հրաւիրելով ատեան՝ կարդաց ուղերձ մը որով կը փութար ի վեր հանել Ն. Սրբազնութեան բաղմաբեղուն եւ ազգօգուտ կեանքը, այն ոգեւորութիւնը որ առթուած էր իր ներկայութենէն, մէկ խօսքով, շնորհակալութիւններ յայտնելով այն զուարճանքին եւ խնամքին համար զոր Ն. Սրբազնութիւն ցոյց կուտար հանդէպ իրենց եւ հանրութեան։ Իր կարգին Սրբազան հայրն ալ շնորհակալութիւն յայտնեց իրեն եղած այնչափ յարգանաց եւ յորդորեց աշակերտներն ալ որպէս զի ճանչնան իրենց պարտքը։

Երեկոյեան ժամերգութենէն յետոյ ըղբաղեցաւ քահանայի մը ձեռնադրութեան խնդրով որ տակէց չարաթ մը առաջ ընտրուած էր հանրադրով մը։ Նորին Սրբազնութիւն ինչ ինչ պատճառներով յետաձգեց այն խնդիր մինչեւ Ծննդեան Ուրբաթը։ Շարաթ առաւօտ պատարագեց Տ. Թորգոմ վարդապետ եւ աւուր պատշաճի քարոզ մը խօսեցաւ։ Նոյն օր, հոգաբարձութիւնը հրաժարական մատոյց՝ իր պաշտօնավարութեան շրջանը լրացած ըլլալուն համար. ընդունուեցաւ անմոց հրաժարադիրը բայց ի երկուքէն որոնք յանձն առին կրկին պաշտօնավարել յաւելեալ չորս անդամներով. յաջողութիւն եւ կարողութիւն կը մաղթենք ի սրտէ։

Շարաթ երեկոյեան ժամերգութենէն անմիջապէս յետոյ Առաջնորդ Սրբազան Հայրը զգրութեան ատիճան տուաւ չորս երաժիշտներու որոնց անուններն են. Մկրտիչ Մ. Մարգարեան, Ցակոբ Է. Մարտիկեան, Հարութիւն Ց. Տէմիրճեան եւ Խորէն Ս. Պարսամեան որոնք յանձն առին ըստ կանոնի անձնուիրաբար սպասաւորել եկեղեցւոյն։ Ն. Սրբազնութիւն նոյն հանդիսաւոր արարողութեան կցեց հոգեշունչ քարոզ մը։

Կիրակէ առաւօտ հանդիսաւոր պատարագ մատոյց Ն. Սրբազնութիւնը եւ ճաշու դիրքէն յետոյ իր սովորական պերճախօսութեամբ քարոզ մը խօսեցաւ։ Դեկտ. 19ին մեկնեցաւ մեր Սրբազան Առաջնորդը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՏՈՒԱՆՆԱՆ. — Դ. Մեհլիսէ պատուանշան արուեցաւ Էմիրնէի Կայս. կալուածոց քննիչ գնդ. Շեվզը պէյին։

ԱՆՈՒԱՆՈՒՄ։—Անթիվարիի եւ Իւլկիւնի հիւպատոս անուանուեցաւ նախորդ հիւպատոս Սարգիս էֆ.։ Նարտալի հիւպատոս անուանուեցաւ Աթեվարիի հիւպատոս Սբյրի պէյ։ Ենիշէհիրի դեր-հիւպատոս անուանուեցաւ Սօխում—գալէի դեր-հիւպատոս Հասան Ֆիքրի էֆ.։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԱԻՍՏՐԻԱ.—Վիեննայէ Ցնվր. 13 թուով հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Հունգարական Պառլիամենտի մէջ, արտաքին գործոց նախարարութեան եկմատայցին վիճաբանութեան պահուն, եկմատական նախարար Մ. Բալլէյ յայտարարեր է թէ Կոլուխովսքի կոմսի հասին այն մասը որ Թուրքիոյ գործերուն կը վերաբերէր (Կոլուխովսքի կոմսը բուռն համակրութիւն կը տածէ Թուրքիոյ նկատմամբ), չէր պարունակեր ո՛չ սպառնալիք մը եւ ո՛չ ալ յորդոր մը այդ երկրին դէմ։ Նախարարն յաւելեր է թէ Արտաքին գործոց նախարարն օտար երկիրներու գործերուն մէջ ամենէն կ'զգուշանայ։ «Վեհ.Սուլթանն իմաստուն Վեհապետ մ'է ըսեր է, որ քաջ գիտէ ինչ որ լաւագոյնս կը պատշաճի իր երկրին»։

ԹՈՒՐԲԵԻԴՈՒՍ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՏՈՒԴԱՆԵՐԸ.— Օսմ. Կայս. Պանքան, Եչ. օր, կարդացուց Թուրքեւռուս պատերազմական տուդանքին տարեվերջը, վերջացող տարւոյն համար։ «Մոնիթէօր»

ՏԱՄԱՏ ՄԷՀՄԷԹ փաշա, Ս. Թիկնապահ Վեհ. Սուլթանին, հեռագիրէ կ'ապաքինի։ Վեհ. Սուլթանն ամէն օր սեղեկապետ Պէքիր պէյի միջոցաւ լուր կ'առնէ բարձրատիճան հիւանդին վրայ։

ՍԵԼԱՆԻԿի մէջ հաստատուելիք Ֆէսի գործարանին արտօնատիրոջ եւ Եւրոպական գործարաններու միջեւ բանակցութիւնք կը կատարուին, մեքենաներու գնման համար։

ՄՈՒՏԱՆԵՍՑԷ կը ծանուցուի թէ անցեալ Բշ. օր կառախումբը դծէն դուրս ելեր է Գուրուի կիրճին մէջ։ Բարեբախտաբար ուղեւորք չեն վնասուեր. կառավար Լեւոն էֆ.ի ձեռքին մատները միայն ճմլուեր են։

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ դեսպան Մ. Վէքէրլէն երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս հասաւ եւ Բրոպական կառախումբով։ Դեսպանատան պաշտօնատարք ընդունեցին զինքը Սիրքէճիի կայարանին մէջ։

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐԻՈՅ Պատրիարքական ընտրելեաց ցուցակն, որ պատրաստուելով Խորհրդական կառավարութեան մատուցուած էր, ընդունուեր է, Թէփայիտի Մեհրապոլին անունը ջնջուելէն ետք։ Վերջնական ընտրութիւնն երէկ պիտի կատարուէր։

ԿՐԹԱԿԱՆ նախարար Զիւհտի փաշա, անձնական տարութեան պատճառաւ, կիր. օր չկրցաւ ներկայ գտնուիլ Նախարարաց Խորհրդոյ նստին։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ նախարար Շէֆիզ փաշա, իր անձնական տարութենէն ապաքինած ըլլալով, նախընթաց օր վերսկսաւ իր պաշտօնը։

ՊԷԼԿՐԱՏԻ Օսմ. դեսպան Ֆէթհի պէյ, որ մայրաքաղաքս կը գտնուէր, իր պաշտօնատեղին վերադարձաւ։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ դեսպանատան զինուորական կցորդ հաղարապետ Մօրկան, որ Գերմանիա կը գտնուէր, առէջ օրը Պոլիս վերադարձաւ։

ՄԻԻԵՒԻ Բամֆիօէվէնէր փաշա Պերլին ուղեւորեցաւ։

ՀՐԴԵՀ. — Շր. գիւղ Ֆաթիհի թաղին մէջ հրդեհ ծագելով, ութ տուներ հրոյ ճարակ եղան։

ՌՈՒՄԱՆԻԱՅԷ արուած լուրերու նայելով, տեղացող յորդ ձեան պատճառաւ, հաղորդակցութիւնք ընդհատուած են Ռումանիոյ զանազան կէտերուն վրայ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ մէջ եւս առատ ձիւն տեղացեր եւ երկաթուղւոյ հաղորդակցութիւնք ընդհատուեր են Սոֆիայէ անդին։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ նախարարութիւնը, Եգիպտոսէ բամպակի հունտ բերել տալով, Ատանայի նահանգը զրկած է, հողագործներուն բաշխուելու համար։

ՍԵՐԲԻԱԿԱՆ դեսպան Մ. Նովաքովիչ Պելկրատ գնաց արձակուրդով։

ՍԵՒ-ԼԵՐԱՆ իշխանը Տանիլ. պատուանշանին Ա. աստիճանը տուաւ Թնդանօթարանի Միւշեր Զէքի փաշայի։

ՀԻՆ ԴՐԱՄՆԵՐ.—Սթոքհոլմցի վաճառական մը, Մ. Էրիք Պօսրժար, Կայս. Թանգարանին նուիրեց 214 պղինձ ու արծաթ չքդրամներու հաւաքածոյ մը։

ՁՄԵՌՆ Ի ԴԱՒԱՌՍ.—Վանէ կը ծանուցանեն թէ առատ ձիւն տեղացած է, որով բոլոր ճամբաները խափանուած են Հէքքարի գաւառին մէջ։ Հէքքարիի եւ Վանայ միջեւ բանող սուրհանդակը 2 շաբաթէ ի վեր դադրեցուցեր է իր երթեւեկութիւնը։ Հաւասորի մէջ, հայ որսորդ մը, Վարդան անուն, ցուրտէն մեռած գտնուեր է։

—Եփրատ գետը բոլորովին սառեր է Կապանի վերի կողմերուրիշ տեղեր ալ գետը կը քշէ խոշոր սառոյցներ, որք նաւարկութիւնը կը դժուարացնեն։

—20 ճամբորդներէ բաղկացած կարաւան մը, որ անցեալ շաբթու Զէյթունէ եւ Էլպիստանէ Մարաշ կ'երթար, Ախըր-Տաղի կապանին մէջ յանկարծ ձեան փոթորկի մը բռնուեր է։ Տեղական իշխանութիւնք ձիաւոր ոստիկաններ զրկեր են, ուղեւորներն աղատելու, որոնցմէ մէկը միայն մեռեր է ցուրտէն։

—Կէլիսլոլուի մէջ եւս խստաշունչ ձմեռ մը կը տիրէ։ Հովիւ մը ցուրտէն մեռած գտնուեր է։

ԷՐԷՑԼԻԻ հանքածուխի երկու հանքերուն հասոյթը պիտի յատկանայ Արքունի թնդանօթարանին։

ՄԱՀՄՈՒՍԼԻ Վարչութիւնը 4 չոգենաւ յատկացուց իսլամ ուխտաւորներու փոխադրութեան համար։

ՄԱՆԱՅԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ.—Կայս. կառավարութիւնը յաւելուածական տեղեկութիւն խնդրեց այն մանսայի գործարանին վրայ, զոր Մր. Սգէնկլը պիտի հաստատէ Սվազի մէջ։

ՎԻԵՆՆԱՅԻ զիտական ընկերութիւնն որոշեց Փոքր-Ասիա ղրկել հնագէտ գիտնական մը, որ զանազան խուզարկութիւններ պիտի կատարէ բնական պատմութեան վրայ։

ԿԻՊՐՈՍԷ կը ծանուցուի թէ Լիմասոլի բնակիչք անկլ. կառավարութեան խնդրագիր մը մատուցեր են, որով ազդուապէս կը բողոքեն եւ կը խնդրեն վերջ տալ Հրէից գաղթելուն իրենց կղզին։

ԴԵՏՆԱՇՆԱՐԺ.— Իզմիրէ կը ծանուցուի թէ գեանաչարժի ցնցումներ զգացուած են Ումուրլուի, Տէյիրմէնճէքի, Ազիզիէի, Բէմէրի, Պալաճըզի եւ Սէօքէի մէջ։

ԿԱՐԿՈՒՏ.—Վերջերս Բատովիչ (Դոսովա)-քաղաքին Եէնի-Զիֆթլիք գեղին մէջ հաւկթի մեծութեամբ կարկուտ տեղացեր է։

ԶԻՒՆ.—Սկիւդի մէջ առատ ձիւն տեղացած է։

ԹԷՐՃԷՄԱՆԸ Հազիգաթ կը ծանուցանէ թէ Պետական Խորհրդոյ որոշմամբ, պիտի գրաւուին օտար երկիրներէ զրկուած այն անդրոյմ նամակները, որոց վրայ հոս օտար թղթատանց մէջ օտար դրոշմներ կը փակցուին։ Այս որոշում հաղորդուեցաւ օտար նամակատանց։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 1 Ցունվ.

Ֆրանսական Ռանթ		100	20
Օսմ. Ռէժի	»	286	—
Օսմ. Ֆոնս. սէրի Դ.	Ֆր.	23	15
Բուլկի երկաթուղի	Ֆր.	127	50
Իտալական		93	10
Օսմ. Պանքա		565	-
Սպանիական		67	85
Թրանսվալ		54	50

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Հեռագրական գիծերուն խանգարման պատճառաւ յապտղած հեռագրեր)։

ՆԻԻ ԵՈՐՔ, 13 Ցունվ.—Անգլ. կառավարութիւնը Տէլկոա ծովածոցին մէջ գրաւուած ամերիկեան ալիւրը դեռ չէ յանձնած իր տիրոջ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Ռէնսպուրկէն կը հաղորդեն թէ անգլ. մեծ ջոկատ մը, թնդանօթներու պաշտպանութեան տակ, յառաջանալով թշնամիին ձախ թեւին վրայ հասատուեր է, որ ի զուր փորձեր է այդ գիրքէն արտաքսել զայն։

—Բրեդորիայէ կը հաղորդեն Ռիւթէրի. Պաշտօնական լուրերու նայելով, Զօր. Ֆրէնչի զորքերն անցեալ կիրակի Դոլէսպէրկի մօտ եւս մղուեր են, մեծամեծ կորուստներ կրելով։ Պօէրներուն կրած կորուստին վրայ ո եւ է տեղեկութիւն չկայ։

—Անգլիացիք Կրիքա Ուէսպի Պօէր բանակեցողին վրայ յարձակեցան եւ բոլորովին քանդեցին զայն։ Պօէր հրամատար մը Անգլիացիներուն դէմ զրկուած ըլլալով, այս վերջինները՝ Պէլմոնդի ուղղութեամբ եւս նահանջեցին։

—Կը ծանուցուի թէ Զօր. Ուարէն Ֆրիրի բանակեցողն մեկներ է, Սբր Ըրվրդ Պուլլերի յառաջխաղացութեան դրոշակցելու համար։

ԲԱՐԻԶ.—Մաթէն հաւատի աղբիւրէ առնելով կը յայտարարէ թէ Անգլիա Հարաւ-Ափրիկէէն եկած դիւանագիտական պայուսակները բանալ կուտայ, եւ պարունակութիւնը կը փոխէ։

ԼՈՆՏՈՆ 14, Ցնվր.—Նաղալէն ինա՛ւ լուր չկայ։ Հանրային կարծիքը շատ զբաղեցուած է Պատերազմական Պաշտօնատան պահած լռութեան համար։

—Այսօր միջօրէէն ետք զրոյց եկաւ թէ Զօր. Պուլլերը օգնութիւն հասցուցեր է Լէտսմիթի, բայց այս լուրը հաստատող ո՛ եւ է տեղեկութիւն չէ հասած։

—Սպանտարտ կը հաստատէ թէ Անգլիա այժմ 120,000 զօրք ունի Հարաւ-Ափրիկէի մէջ։

ՊՐԻՍԼԻ.— Թրանսվալի դեսպանատունը 100,000 հոգի կը գնահատէ Պօէրներուն ուժը, Ա.Ֆրիքանտրներն ու օտարներն ալ ի միասին հաշուելով։ 20,000 հոգի հզօր զրիք մը զրաւած են Լիդենբրգի մէջ, զօր. Պուլլերի յառաջացումն արգիլելու համար։

—Անգլ. մարտանաւերը գերի բռնեցին Արժանթինի նաւահանգիստներէն եկող Մարիա անուն շոգենաւն որ ծծումբ բեռցած էր։

—Տէյլի Մէյլ կ'ըսէ թէ Լէտսմիթի վերջին կռուին մէջ Պօէրները 2,000 հոգի կորսնցուցեր են։ Անգլիացիներէն 14 սպայ սպաննուեր ու 34 սպայ վիրաւորուեր են, իսկ սպաննուած ու վիրաւոր զօրքերուն թիւը կը բարձրանայ 500ի։

ԲԵՌԼԻՍՊՈՒՐԿ, 14 Ցունվ.—Ռուս մամուլն ի վեր կը հանէ թէ Զարին կողմէ Մուրավիէվ կոմսին ուղղուած Ուքազը դարձեալ կը շեշտէ ռուսական աշխարհակալութեան խաղաղասէր հանգամանքը։ Ելմտական նախարար Մ. Վիդդէի տեղեկագիրը կը հաստատէ թէ զինուորական ծախքերուն սահմանուած վարկերը պակսած եւ երկաթուղիներու շինութեան ծախքերն աւելցած են։

—Ռուսիոյ Կայս. Պանքան իր դրամագլուխի սակն որոշեց 6%։

ԲԱՐԻԶ.—Բընկ. սը Պօրէօ Ֆրանս. Հայրենիք դաշնակցութենէն հրաժարեցաւ, որովհետեւ Մ. Քավէնեաք չուզեց հովանաւորել անոր ծերակուտական ընտրելիութիւնը։

—Ֆրանս. Հայրենիք դաշնակցութեան սարքած կոչունքին մէջ, Լամէդը, Քոբէ, Պասէ եւ Զօր. Մէռսիէ բանախօսելով, ըսին թէ այսուհետեւ դաշնակցութեան աղդեցութիւնը պէտք է զգալի ելլայ բոլոր ընտրութեանց մէջ եւ թէ ազգայնական ընտրելիք ներկայանալու են ամէն տեղ։

ՀՌՈՄ.—Նորէն կը հաստատուի այն զրոյց թէ Եորկիոս իշխան Եւրոպա պիտի երթայ, Եւրոպական արքունեաց այցելութիւն տալու։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 15 Ցնվ.—Նոր կռիւ մը տեղի ունեցեր Ինդալէէի մէջ։ Ֆրանսական արշաւախումբը տարեր է յաղթութիւնը։

—Հայկէչտանի Մենելիք Թագաւորը պաշտօնապէս ծանոյց Ֆրանսական կառավարութեան թէ Բարիզի յառաջիկայ Արուեստահանդէսը պիտի այցելէ։

ՀՌՈՄ.—Կարդապահական յանձնաժողովն անպարտ արձակեց Մ. Մենկէզդին։

ՊԵՐԼԻՆ.— Յառաջիկայ Ուրբաթ օր Ռայխսդակին առջեւ հարցասդնում պիտի ուղղուի գերման չոգենաւերուն Անգլիացւոց կողմէ զրաւման մասին։

ԼՈՆՏՈՆ. — Զրոյց կը շրջի թէ Պատերազմական Պաշտօնատունն որոշած է Զօր. Միթուէնի տեղ զրկել Զօր. Թըլբը եւ ետ կանչել Զօր. Կէղէքը։

«ԾԱՂԻԿ»Ի ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

ԱՏԱՆԱ, Ց. Յ. Զ.—Տպագրական յանձնարարութիւններ կը կատարենք. միայն տպագրութեան համար 40 զրչ. պէտք է վճարէք։ Ձեր ցուցացած նոր բաժանորդն արձանագրեցինք։

ՍԷՕՐԷ, Կ. Կ. — Լաւագոյն է բաժանեղինը փուլով կամ Կ.Պոլիս մէկուն միջոցաւ վճարել։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ԶԱԼԱԹԻՈՅ

ԲԱՑՈՒՄ 3 Ցնվ.

Օսմ. Ֆոնս. սէրի Գ.	Ք. Կ.	24	26
Բուլկիի երկաթուղի	Ֆր.	125	75

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Ֆոնս. սէրի Դ.	Օ. Ռ.	25	
Ամէնէն բարձր դին	»	25	25
Ամէնէն վար դին	»	24	25
Բուլկիի Երկաթուղի	Ֆր.	126	75
Ամէնէն բարձր գին	»	127	
Ամէնէն վար դին	»	126	50
Թրամուէյ Պարտաթուղթ	Օ. Ռ.	7	7
» Ժուբիանս		2	25
» Բաժնեթուղթ	Ֆր.	605	
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	Օ. Ռ.	4	25

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 Ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	25
Անգլիական ոսկի	»	110	20
Բոլ Էմբէրիալ	»	90	
Ֆրիմից	»	51	10
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	07
Մէճիտիէ	»	94	20
Բուլլի թղթադրամ		8	59
Լիտաոն 3 ամիս		109	30
Բարիզ » »		23	5
Ֆիորին մանտա		10	94

ՏՈՒՊ Ն ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆ

Տեղափոխած է իր բնակարանը Բերա, Իսմայիլ փողոց թիւ 5։ Հիւանդ կ'ընդունի Բշ. Դշ. Ուրբ. օրերը մինչեւ կէս օրէ վերջ եւ Կիր. օրերը մինչեւ կէս օր։ 15—15

ԼԷ ԲՐՕՎԷՆՍ ՐԷԻԻՆԻ

LES PROVINCES RÉUNIES

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՊՐԻՒՔՍԷԼ

Դրամագլուխ ֆրանք 2,500,000 — *Դրամատուն ընկերության, Գրէտի-Լիսնի*

Ընկերությունը կ՚ապահովագրէ տներ, ապրանքներ, բնակարաններ եւ վաճառքներ խիստ չափաւոր գիներով

Փոխնիզ Տնօրէնութեան — *Գաւառաց համար պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կը փնտռուին* — *Տնօրէն ընդհանուր Թուրքիոյ*

Ա. ԿԻՐԻԹԵՂԵԱՆ — *Ղազարիա, Մերջէպանի փողոց, Ճէտիտ խան* — ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԹԵՐԲ

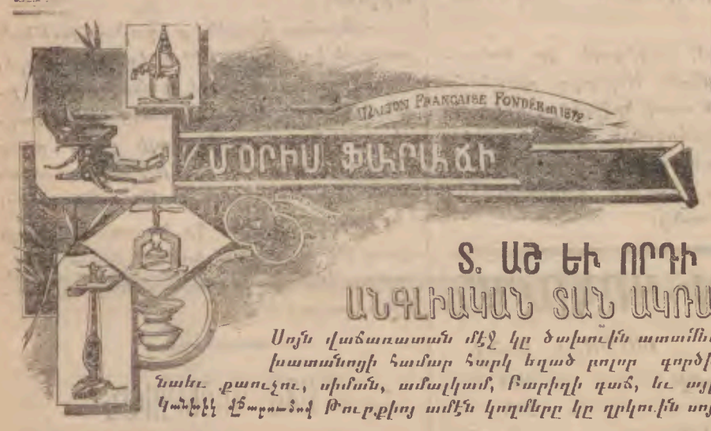

Մերջէպանի փողոց թիւ 47

Ճէտիտ Խան թիւ 3

Տ. ԱԾ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՏԱՆ ԱԿՌԱՆԵՐ

Սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուին ատամնաբուժական աշխատանոցի համար հարկ եղած բոլոր գործիքները, ինչպէս նաեւ քառուչու, սիման, ամալկամ, Բարիզի գաճ, եւ այլն։

Կանխիկ վճարումով Թուրքիոյ ամէն կողմերը կը ղրկուին սոյն ապրանքները։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ՍԿԻԻՏԱՐԻ ՇՈՒԵՆԱՒԵՐՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ

Սկիւտարէն Կամուրջ		Կամուրջէն Սկիւտար		Սկիւտարէն Պէշիկ.		Պէշիկթաշէն Սկիւտ	
ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	2	50	1	50	—	—
2	45	3	25	Սկիւտ. Գզկ. 2	35	2	—
—	—	3	50	—	—	2	45
3	30	4	30	Սկիւտ. Գզկ. 3	50	4	—
4	—	5	30	5	—	5	10
4	40	6	15	Պէշիկթաշ 5	45	—	—
5	20	6	50	» 6	30	6	27
5	45	Պէշիկթաշ 7	40	» 7	15	7	—
6	30	» 8	25	8	20	7	50
7	15	» 9	—	8	50	8	35
8	—	9	40	10	— Գալաթ. Պէշկ.	9	—
8	45	Պէշիկթաշ 10	10	Սկիւտ. Գզկ. 10	40 » »	10	15
9	30	10	40	» 11	40	10	55
10	10	Պէշկ. Գալաթ. 11	—	12	5	11	50
10	30	Գուզկունճուք 11	25	»		12	15
10	55	» 11	45				
11	15	12	5				
12	—	—	—				

ՏՊԱՐԱՆ „ԾԱՂԻԿ„Ի
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ՎԻՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն օր եւ ամեն գիշեր միջնեւ լոյս բաց է

կը տպէ ամէն լեզուով եւ ամէն տեսակ տառերով տեսարաններ, հաշուետցոյցներ, նամակագրութիւն, այցագրեր, մուհրեր, հոլանեան հրաւիրագիրներ եւ այլն, շքեղ ու մաքուր տպագրութեամբ։

ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ՁԱՓԱՒՈՐ ԵՆ — ԳԻՄԵՑԷՔ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

ERNEST GLAVANY
ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ
ԷՐՆԷՍԹ ԳԼԱՎԱՆԻ

ԴԱՂԱԹԻԱ, ՕՍՄ. ՊԱՆԲԱՅԻ ԿԱՐԴԸ, ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԽԱՆ

Սոյն դրամատունը կը վաճառէ ամէն տեսակ արժեթուղթեր, եւ այս արժեթղթերու գնումը կը կատարուի՝ իրենց դիմին համեմատութեամբ ամսական 20 դրշ.էն մինչեւ 100 դրշ. որոշեալ գումարի մը վճարմամբ։ Դրամատունը առկէ առաջ քաշուած վիճակահանութեանց թիւերը նայելու եւ շահուած պարգեւները դանձելու համար՝ ամէն կերպ դիւրութիւն ցոյց կու տայ։

Սառնաբար նշանակեալ արժեթղթերէն գնողները երբ առաջին վճարումն ընեն, արժեթուղթին իրենց ծախսուած բլլայու մասին մուրհակ մը կը տրուի մեր կողմէ ստորագրուած եւ գրոշմուած։ Ասկէ զատ, արժեթղթին թիւը ցոյց տուող տրէր ծանուցագիր մ՚ալ կը տրուի, այնպէս որ գնողը նոյն տանէն իսկ ամէն վիճակահանութեանց մասնակցելու իրաւունք ունենալով՝ շահած գումարը ամբողջապէս կրնայ ստանալ, որովհետեւ նոյն իսկ առաջին վճարման թուականէն բուն արժեթուղթը իրեն կը պատկանի։

Աւելորդ է յայտնել թէ ամէնէն աղքատն անդամ այս գիւրութեանց շնորհիւ, կրնայ արժեթղթի տէր բլլալ, եւ յայտնի է որ ամսական 20 դրշ.ի վճարումն մեծ զոհողութիւն մը չբլլալով եւ ամէն դասակարգի անձերու դիւրամատչելի բլլալով հանդերձ՝ ամէն հաւանականութիւն ունի օր մը շահելու, եթէ երբեք չշահի ալ, իր վճարումներուն շնորհիւ յառաջիկայն արժեթղթի տէր պիտի բլլայ որ իրեն համար շահու աղբիւր մ՚է։

ԾԱԽՍՈՒ ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ԱՐԺԵԹՈՒՂԹԵՐ	Տարեկան վիճակահանութիւն	Տարեկան վիճակնոց պարգեւներու գումար	Տարեկան առանձին տոկոս	Արժեթղթ. գնման համար ամսական վճարելի գումար.
Յոյն. ազգ. դրամ. արժեթղթ. % 4 տոկ.	3 անգամ	300,000	16 Ֆր.	100 դրշ.
Գաղիոյ Կիպրեան. » % 3 »	6 »	1,060,000	15 »	100 »
Եգիպտոսի » % 3 »	12 »	1,500,000	7½ »	50 »
Բուսմիլի Երկաթղ. » անտոկոս	6 »	3,660,000	—	20 »

ԳԱՐԱՄՈՒՍԱԼ ՖԱՊՐԻԳԱՍԸ

ՄԱՂԱԶԱԼՍԸ

Պու քերբէ ֆապրիգասան հէր մէվսիմէ վէ ալէյ խուսուս գէշլաք պիր չօք նէնի գումաշլարընը կէլմիշ պիրս։ Պիր գաչ ակնէյտէն պէրու իֆրա օլունան խալասախ վէ թէասափրի ճէտիսակ ոչմէրէսի օլարագ պու ակֆաքի գումաշլարընդան նէֆֆասէթի վէ մէհանէթի կէօրիւլմէյէ չալան պրս Պինայէն ալէյհ մաղազամընդա բաղլէթ պուլյուրասագ զէվքիրն էկնէր ճիրէթ մէնիսուն գալամագընը թէմիզ խաբրիզ հէր նէ գասար պու ակնէ եունրն ֆիյաթը էվրօրասա եիս զամ էլլի նիսպէթինտէ թէրագզը իմմէ իսկան, ֆապրիգամընդան վագթլէր խալար վէ իգնար իմմէ օլսուզու քիւլէյէթի եիսն սայէսինտէ, ֆապրիգամընդան խալ օլունան գումաշլարրն ֆիյաթլարը ասլա թէրագզը իմմէմէ վէ էսկի ֆիյաթ իւզրէ սաթըլմագասա պրս։

Մաղազալարընդան հէր նէվ գումաշ, չուհա, չայագ վէ ապալարրն էնճայի մէվճուտ օլուսը, հէմ բէրաքէնտէ վէ հէմտէ թօփասան սաթըլմագասա պրս, վէ պէօյիք քիւչիւք, սիմիզ վէ ասկէրի հէր նէվ էլպիսէ հալը վէ բամարլամա իմալինէ մահսուս այրուճա թէրզիխանէյմիզ տախի վար պրս։ Մաղազալարընդան Սթամպուլսա Պաղչէ գարուսընտա, Նիշանթաշ Դարազօլխանէսի գարշուսընտա Սթամպուլուն խանընտա տրս։ Ֆիյաթլար մագիսու պրս։ Թաշրասան նիւմունէ թալէպ իսթէսէնիզ։ Գասընյար իշիւն տախի ֆիսասանլըք, մանթօլըք վէ սայիր էթէքլիք հէր նէվ գարիֆ վէ եումաշլագ վէ տայանըգլը գումաշլարընդան վար պրս։ Հէր բիր թիպէյէ այլա ֆօրմալը էլպիսէլէր տախի իսալ իմալրիզիր։

Պաղը էլպիսէճիլէր վէ այագտա գումաշ վէ էլպիսէ սաթանլար քէնտի չիւրիւք մալլարընը սիհուլէթլի սիրմէք իչուն, Գարամուսալ ֆապրիգասը մամուլաթլանան օլուսուզունա խասա իյլէթիքլէրինի կէօրիւրիւզ իշխիրմէքսէյ օլասուզունան, օ կիպրիէրին իզթիրաբնա ալասանմայընըզ Պաղլար սա ֆապրիգամընդ մամուլաթլարընն նէֆֆասէթինի կէօրիւրէք, մէմէկլիթիմիզսէ պու կիպի նէֆիս գումաշլարրն գասիրի իմալ օլասուզունա իսանմայօրլար վէ մանթլագա էվրօրա գումաշը սաթըգընդը խասէյ գասար վարալարը իիսալար օլունմագասա պրս։ Գիլէսարբա պու սա ֆապրիգամընդան թէրագզընա պիր ակիլ օլասրիր իսկ ակ, մաղազալարընդան գասա քէնտի մամուլաթընդան դաչդա մալ սաթըլմամագասա պրս։ Աքսինի իսրագ խանէն զամա չիրքէթիմիզ թարաֆընասա պիր սիւրիւք մի քեֆիֆաթ վէրիլէճէյինի դաթիան իլան խաբրիզ։

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (81)

ԹԻԷՌ ՍԱԼ

ՍԵՒ ԱԴԱՄԱՆԴԸ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

Ը

ԽՆԴԻՐԸ ՏԱԿԱՒ ԵՐԵՒԱՆ ԿԵԼԱՒՑ

Ասիկա մառծելով՝ ուղղակի Շարմէթի վէլան գնաց եւ նամակները յանձնեց Մառսիալի։ Երիտասարդը ո՛ւ եւ է կարեւորութիւն չտուաւ երկուքին, բայց երբ տեսաւ երրորդ նամակին տակ, Իզաբէլի տասարդութիւնը, սկսաւ զողդալ Աչքերը կը փայլատակէին. դիրերը իրար կ՚անցնէին. չէր կրնար որոշակի կարդալ։

—Իզաբէլ կ՚ուզէ կոր զիս տեսնել, կը կակաղէր խեղճը, կը հաւատայ կոր իմ անմեղութեան . . . կը կասկածի կոր . . . պէտք է որ զայն տեսնամ . . . սա նամակը իրեն վերադարձուցէք . . . խնդրեմ . . . եւ ըսէք իրեն թէ անհնարելի երջանիկ եմ . . . կ՚ընդունիմ իր ժամադրութիւնը . . .

Ինչպէս զիտնաք, Պէրթրան՝ Մառսիալի հրամանը տեղն ի տեղը կատարեց։ Կապելան վերադառնալուն տեսաւ Տանիէլը որ տեղանի մը առջեւ նստած՝ գաւաթ մը խնձորոյի կը խմէր։

—Վերջապէս եկաք, զոչեց ծերուկն հաւատին ուրախութեամբ։

—Պէրթրան, ժամանակ կորսնցնելու տեղն չէ։ Շո՛ւտ, գործի սկսինք. կրնաք այսօր տեղի պիտի ունենայ։ Մեկնելէս ի վեր բոլոր անցած դարձածները պատմեցէք ինծի։

Երրոր Պէրթրան պատմութիւնն աւարտեց, Տանիէլ հարցուց.

—Նամակը Մառսիալի տարած տանելիզ մէկը ձեղի հետեւեցա՞ւ,

—Չէ։

—Վստահ եք։

—Այո։ Որմէ՞ կը կասկածիք։

—Մտանո՞ւծ ենք։ Այս ժամադրութիւնը՝ իմ խեղճ բարեկամս ձերբակալելու տալու համար պատրաստուած վատ ծուղակ մըն է։ Եւ. այս տպիսով զուք ալ եւ ես ալ ծակը պիտի մտնենք։

—Հիմա ինչ ընելու է։

—Պէտք է կծիկը գտնել

—Ո՞ւր։

—Կամ Բարիզ եւ կամ Անգլիա։ Նայինք այս գիշեր ինչ փորձանքներ պիտի գան մեր գլխուն։ Դուք տեղերնէդ չէք երերար. կապելան սովորական ժամուն կը գոցէք։ Յետոյ ժամը տասնի տասնները, ծովեզերեայ փարոսին պատին տակ կուգաք՝ զիս կը գտնէք։ Դիշերը կուգայ կոր. երթամ բարեկամս բանտէն ազատեմ։

Տկն. Պէրթրան կը գողդղար, բայց չէր համարձակեր բերանը բանալ։

Տանիէլ Շարմէթի վէլան երթալով Մառսիալի քովը գնաց որ նոյն պատճառն վրան զլուխը կը չտկտէր՝ ժամադրավայրը երթալու համար։

—Սիրելի բարեկամս, զոչեց Մառսիալ՝ Տանիէլը տեսնելով, ինքո՞ր պաշտպանեցիր զիս Իզաբէլի քով, որ վերջապէս իմ անմեղութեան համոզուեցաւ։ Իզաբէլ զիս սեսնելու . . .

Տանիէլ ընդմիջեց զայն.

—Մառսիալ, մեծ վիշտ մը պիտի պատճառեմ քեզի, վիշտ մը որուն քով մինչեւհիմա կրածներդ ոչինչ են։

—Ի՞նչ ըսել կ՚ուզես։

— Եթէ Իզաբէլի ժամադրավայրը երթաս, անմիջապէս պիտի ձերբակալուիս։ Կը զարմանամ կոր որ մինչեւ հիմա օձիքդ ձեռք չեմ տուեր։ Փախչինք, փախչինք։

—Ինչ, Իզաբէլ . . .

—Մի ամբաստաներ զայն։ Ցնդոնան եւ դուն սոսկալի մոլեռնայութեանց գործիք եղած էք։ Իզաբէլ ալ անչուշտ զոհ պիտի երթայ այն վատերուն որոնք եղբայրդ ըսպաննեցին։ Այո՛, ան ալ զո՛հ պիտի երթայ՝ եթէ մենք անոր վրայ չհասկնանք։

Մառսիալ խռոված՝ իր բարեկամին հետեւեցաւ։

—Կրնաս թէ Իզաբէլ վտանգի մէջ է, եւ մենք կը փախչինք՝ ըստ Մառսիալ՝ երբոր Սէնթ-Ամարէն բուսական հետացան։

—Չէ՛, այս գիշեր պիտի վերադառնանք։ Պիտի՞ տեսնանք թէ ինչ ծուղակ լարած են մեզի դէմ եւ կամ ուելի եւս քեզի . . . որովհետեւ անոնք այնպէս կը կարծեն թէ ես Բարիզի մէջ ձերբակալուած եմ։

Մառսիալ եւ Տանիէլ ծովեզերքը հասան, ուր սուզի վրայ նստան։ Այն տեսն Տանիէլ սկսաւ պատմել ինչ որ իսկացած էր, ինչ որ կատարած էր Բարիզի մէջ։

—Ուրեմն այդ թշուառականներն են որ եղբայրս ազատեցին։

—Առանց ապացոյցի մի՛ ամբաստաներ։ Հիմակու հիմա կասկածելով զոհանանք։ Բայց ամէն պարագայի մէջ սա սայդ է թէ Տիսիէ, Բալլիսթ եւ Գլառա՝ քեզ իրր եղբայրասպան ցուցնելու մէջ մեծ շահ մը ունին։

—Ա՛վ զիտէ, թերեւսալ հիմա Տիսիէ եւ Գլառա Հավրէ եկած են։

—Թերեւ՛ս. բայց որոշ վստահ եմ թէ սա պահուս Բարիզի եւ Հավրի սոսկալի հանցանքներու, ինչպէս նաեւ մեր սիրելի Պր. որ Պուսվիլէօն՝ մեզ կը փնտռեն . . . Հիմա, ըսէ՛, կ՚ուզեմ զիտնալ թէ ինչ տեղի պիտի ունենայ այս գիշեր։

—Կեցիր, քեզի բան մը հարցնեմ։ Պրազիլեայէ զրկած ապահանդա ինչ ըրիր։

—Զերբակալուած միջոցիս կորսնցուցած ըլլալու եմ։ Ինչ կայ որ։

—Ոճրին յաջորդ օրը այդ ապահանդը մատնիչը վրա՞ն էր։

—Այո՛։

—Ե՞րբ կորսնցուցիր։

—Դիտես որ ձերբակալուած ատենս, գաւազանի սոսկալի հարուած մը կերայ ձեռքս եւ զլխաթափ ու մարած՝ գետին ինկայ . . . Հետեւեալ օրը նշմարեցի թէ ապահանդս կորսուած էր։ Կարեւորութիւն չտուի ասոր եւ քեզի բան մը չըսի։

Այս խօսքերը ըսած ատեն Մառսիալի դէմքը խաղաղ ու անտարբեր էր։ Իր ձայնին մէջ ճշմարտութեան հզօր շեշտը կար։

—Ուրեմն միւսն է, կը մրմնջէր Տանիէլ՝ ցած ձայնով, միւսը, միւսը . . .

—Ո՞ր միւսը։

—Մի՛ւս ապահանդը . . . կեցիր որ մտածեմ։

—Հա՛, դա՛յ, ըսաւ յանկարծ Տանիէլ. քանի մը վայրկեան մտածելէ ետը։ Մառսիալ, մտիկ ըրէ զիս. գիտե՞ս թէ ինչ սոսկալի ապացոյցով մը քեզ կ՚ամբաստանեն։ Եղբօրդ վերջին մէջ ճիշտ քուկինիդ նման սեւ ապահանդ մը դտեր են եւ ամբիկա Իզաբէլ ճանչցեր է։

(Շարունակելի)